

Aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
Mevrouw Broekers-Knol
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Uw kenmerk:
Ons kenmerk 20191212/SW 1A7-3/BRF/SH/SB
Onderwerp: Inbreng Soa Aids Nederland Nederland t.b.v
internetconsultatie Wet Regulering Sekswork

Amsterdam, 12 December 2019

Geachte mevrouw Broekers-Knol ,

Als expert op het gebied van publieke gezondheid voor sekswerkers hebben we kennisgenomen van het nieuwe voorstel Wet Regulering Sekswork. Het wetsvoorstel kent drie belangrijke onderdelen; 1) een uniforme vergunningplicht voor seksbedrijven, 2) registratie en vergunningsplicht (opgenomen in een landelijk register) voor individuele sekswerkers en 3) criminaliseren van faciliteerders die samenwerken met sekswerkers zonder vergunning en criminaliseren van klanten die gebruik maken van diensten van sekswerkers zonder vergunning. Wij maken ons zorgen over het nieuwe wetsvoorstel; het creëert schijnzekerheid en is contraproductief voor de volksgezondheid.

Niet criminaliseren maar decriminaliseren

Misstanden in de seksindustrie moeten worden aangepakt. Aidsfonds - Soa Aids Nederland onderschrijft deze doelstelling van de wet voluit. Echter, misstanden in de seksindustrie zullen niet bestreden worden door de procedures die worden beschreven in het nieuwe wetsvoorstel, zoals bijvoorbeeld de registratie van individuele sekswerkers en/ of het criminaliseren van klanten, sekswerkers en andere betrokkenen. Onderzoek toont juist het tegengestelde aan; niet het

+31 20 626 26 69
info@soaids.nl
www.soaids.nl

Condensatorweg 54
1014 AX Amsterdam

The Netherlands

KvK Amsterdam
41207080

criminaliseren¹²³⁴ maar juist het decriminaliseren van sekswerk⁵⁶⁷ heeft een positief effect op de veiligheid en gezondheid van sekswerkers.

Schijnzekerheid en de contraproductiviteit van het registreren van sekswerker

We verwachten dat het verplicht registreren van sekswerkers een vorm van schijnzekerheid gaat veroorzaken. Immers, er zal enkel zicht zijn op de sekswerkers die zich hebben laten registreren, en zelfs als sekswerkers zich hebben laten registreren kan er niet worden uitgesloten dat er geen sprake is van dwang; men kan redelijkerwijs niet met één registratiegesprek aantonen of er sprake is van dwang. Onze verwachting is bovendien dat veel sekswerkers die vrijwillig voor dit beroep kiezen zich – in verband met onder andere privacy overwegingen - niet zullen laten registreren. Daarnaast zullen de meest kwetsbare sekswerkers in de leeftijd 18 en 21 jaar en sekswerkers uit het buitenland automatisch in het illegale circuit terechtkomen aangezien ze niet in aanmerking komen voor een vergunning. Sekswerkers die zonder vergunning maar wél vrijwillig werken, worden door het nieuwe systeem gecriminaliseerd. Verder heeft onderzoek aangetoond dat het registreren van sekswerkers leidt tot het ervaren van meer stigma, onveiligheid en minder welbevinden.⁸⁹¹⁰¹¹ UNAIDS, WHO, UNFPA en UNDP adviseren in de internationale richtlijnen voor hiv en soa zorg om sekswerkers niet te registreren maar juist voor een decriminalisatie-model te kiezen.¹²

Slechtere toegang tot zorg en hulpverlening

Sekswerkers die zich niet laten registreren of geen vergunning krijgen, zullen via andere wegen naar klanten gaan zoeken. Zij worden hierdoor moeilijk bereikbaar voor zorg- en maatschappelijk instellingen. De (hiv en soa) zorg voor sekswerkers

¹ M.Abrol (2014) The Criminalization of Prostitution: Putting Women's Lives at Risk

² J. Levy (2011) Impacts of the Swedish Criminalisation of the Purchase of Sex on Sex Workers

³ Fuckforbundet (2019) Twenty years of failing sex workers: A community report on the impact of the 1999 Swedish Sex Purchase Act

⁴ GAATW (2011) Moving beyond 'supply and demand' catch phrases; assessing the uses and limitations of demand-based approaches in anti-trafficking

⁵ S. Cunningham & S. Manisha (2017) Decriminalizing Indoor prostitution: Implication for sexual Violence and Public Health

⁶ J. Pitcher, J. and M. Wijers, (2014) 'The impact of different regulatory models on the labour conditions, safety and welfare of indoor-based sex workers'

⁷ C Harcourt, J O'Connor, S egger et al. (2010) The decriminalization of prostitution is associated with better coverage of health promotion programs for sexworkers

⁸ S. Ito, A. Lépine, C. Treibich (2018).Effect of the registration policy for female sex workers in Senegal on physical and mental health.

⁹ E. Matlicka-Tyndale (2000). Licensing Sex Work: Public Policy and Women's Lives

¹⁰ T. Kelm (2017) The Rights Approach: Which Regulatory Approach to Prostitution Should Canada Adopt in Order to Fully Protect Sex-Workers' Rights? (thesis)

¹¹ L.Patt, O. Grenfell, R. Meiksin, J. Elmes, S. Sherman, T. Sanders, P. Mwangi and A. Crago (2018) Associations between sex work laws and sex workers' health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies

¹² WHO (2013). Implementing comprehensive HIV/STI programmes with sex workers.

is momenteel goed geregeld en laagdrempelig toegankelijk via de GGD en prostitutie maatschappelijk werk organisaties. Nu zijn sekswerkers bereikbaar voor hulpverlening door bijvoorbeeld internetveldwerk op sites waar sekswerkers hun diensten aanbieden en op locaties waar sekswerkers werken. Sekswerkers zonder vergunning kunnen hun diensten niet meer aanbieden op deze toegankelijke sites of op vergunde locaties, waardoor ze hun diensten op andere plekken gaan aanbieden, die voor de zorg niet of moeilijk toegankelijk is. Daarnaast zullen sekswerkers zonder vergunning niet meer naar een zorg- of hulpverlener durven te stappen als ze gezondheids- of psychische problemen hebben, in verband met de angst voor (juridische) consequenties.

Aangiftebereidheid zal verder afnemen

Sekswerkers die geen vergunning hebben zullen niet langer een beroep durven doen op de politie uit angst voor repressieve maatregelen. Zelfs onder de huidige wet, waar sekswerk legaal is, is de aangiftebereidheid extreem laag. Uit recent onderzoek van Aidsfonds - Soa Aids Nederland en PROUD¹³ kwam naar voren dat 79% van de sekswerkers na het ervaren van geweld geen aangifte doet bij de politie. Dit percentage zal alleen maar hoger worden onder het nieuwe wetsvoorstel. Het wetsvoorstel werkt daarmee contraproductief, want de intentie van de wet is juist om misstanden tegen te gaan. Tevens bestaat er een reëel risico dat vergunningen verhandeld gaan worden, en/of het risico zal toenemen dat sekswerkers als groep onder één vergunning gaan werken. Ook dit betekent dat criminaliteit meer kans krijgt in de seksindustrie.

Bijgevoegd bij u de gedetailleerde reactie van Aidsfonds - Soa Aids Nederland op alle paragrafen van het nieuwe wetsvoorstel. Samengevat maken wij ons, vanuit het perspectief van de gezondheidszorg, grote zorgen over het nieuwe wetsvoorstel. We verwachten dat dit wetsvoorstel contraproductief zal zijn en zal leiden tot meer misstanden.

Alternatieven

Aidsfonds – Soa Aids Nederland doet de volgende aanbevelingen voor alternatieven. Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op wetenschappelijk bewijs en *best practices*¹⁴.

Wij stellen voor (1) te investeren in laagdrempelige zorg voor sekswerkers: sekswerk is een kwetsbaar beroep en kent veel stigma en discriminatie; zorg voor deze groep moet dus zo toegankelijk en laagdrempelig mogelijk worden gemaakt, (2) een onderscheid te maken tussen mensenhandel en misstanden in de

¹³ https://www.prostitutie.nl/wp-content/uploads/2019/09/0058-Rapport-onderzoek-geweld_web.pdf

¹⁴ WHO (2013). Implementing comprehensive HIV/STI programmes with sex workers.

sekswerkbbranche: dit zijn twee verschillende dingen en door deze twee op één hoop te gooien ontstaat verwarring over beide verschijnselen, (3) te investeren in de relatieverbetering tussen de sekswerkbbranche en de politie: een positieve relatie met wederzijds vertrouwen zal juist relevante informatie over mensenhandel én misstanden in de sekswerkbbranche opleveren, (4) het verder uitrollen van de ketensamenwerking op gemeentelijk niveau tussen handhaving, zorg, sekswerkers en klanten, (5) het veiligstellen van voldoende financiering en capaciteit bij de politie om de huidige wet te kunnen uitvoeren zijn essentieel om mensenhandel én misstanden in de sekswerkbbranche tegen te gaan zoals reeds is vastgelegd in bestaande wetgeving, (6) te investeren in het signaleren van gewelddadige klanten door de sekswerkersgemeenschap: dit zal bijdragen in het tegengaan van misstanden in de sekswerkbbranche ¹⁵.

Graag sluit ik af met onze belangrijkste aanbeveling. Wij raden van harte aan om te investeren in de empowerment en emancipatie van de sekswerkersbeweging; een geëmancipeerde sekswerkbbeweging kent haar weg naar de zorg, de politie en het rechtssysteem en is een sterke samenwerkingspartner om misstanden in de sekswerkbbranche én mensenhandel tegen te gaan.

Hoogachtend,

Mark Vermeulen
Directeur

¹⁵ <https://uglymugs.org/um>

Analyse Wet Regulering Sekswork

Punten van aandacht, tegenstrijdigheden en zorgen over de uitwerking

Aidsfonds - Soa Aids Nederland

Sally Hendriks

shendriks@soa aids.nl

Hoofdstuk 1: Inleiding			
	Paragraaf	Tekst uit WRS	Feedback en literatuur die het tegendeel bewijst
1.1	Hoofdpijnen wetsvoorstel	Prostitutie en andere vormen van sekswork reguleren om misstanden in de seksbranche te voorkomen	Het doel van het Wetsvoorstel Regulering Sekswork is het verminderen van misstanden in de prostitutiebranche. Er is echter geen onderzoek dat aantoont dat het registreren van seksworkers en het criminaliseren van klanten en faciliteerders, het percentage misstanden zal verlagen. Daarentegen is er wel onderzoek dat aantoont dat decriminalisatie zorgt voor meer veiligheid en verbeterde toegang tot zorg. Seksworkers die momenteel vrijwillig voor dit werk kiezen zullen door regulering juist meer misstanden ervaren. Bovendien zal een groot deel van de prostituees zich niet willen of kunnen registreren. Met name de meest kwetsbare, zoals jonge beginnende seksworkers en immigranten die de Nederlandse en Engelse taal niet voldoende beheersen, zullen hierdoor onvergund aan het werk gaan. <u>Relevante Literatuur over wetgeving en beleid die aantoont dat decriminalisatie voor veiligheid zorgt:</u> <i>S. Cunningham & S. Manisha (2017)</i> Decriminalizing Indoor prostitution: Implication for sexual Violence and Public Health <i>E. Albright & K. D'Adamo (2017)</i> Decreasing Human Trafficking through Sex Work Decriminalization <i>S. Ito, A. Lépine, C. Treibich (2018)</i> The effect of sex work regulation on health and well-being of sex workers: Evidence from Senegal <i>C. Overs & B. Loff (2013)</i> Toward a legal framework that promotes and protects sex workers' health and human rights <i>Open society Foundations (2014)</i> Laws and policies affecting sex work <i>M Richter, MF Chersich, F. Scorgie et al. (2012)</i> Sex work and the 2010 FIFA World Cup: time for public health imperatives to prevail <i>J. Pitcher, J. and M. Wijers, (2014)</i> The impact of different regulatory models on the labour conditions, safety and welfare of indoor-based sex workers <i>C. Harcourt, J. O'Connor, S. Egger et al. (2010)</i> The decriminalisation of prostitution is associated with better coverage of health promotion programs for sex workers <i>S. Loewenberg (2006)</i> Fears of World Cup sex trafficking boom unfounded <i>K. Shannon, S. A. Strathdee, S. M. Goldenberg, P. Duff, P. Mwangi, M. Rusakova, M. C. Boily (2015)</i> Global epidemiology of HIV Among femalesexworkers: influence of structural determinants

		Uniforme vergunningplicht stuit op weerstand	Het is niet de uniforme vergunningsplicht van seksbedrijven die tot weerstand leidt bij sekswerkers, maar de registratieplicht en de prostitutievergunning voor individuele sekswerkers. Die twee soorten vergunningen lopen nu door elkaar heen in het wetsvoorstel, terwijl de gevolgen van beide soorten verschillen.
		Prostitutiebranche valt niet te vergelijken met een andere branche	Wij zijn van mening dat vrijwillig gekozen sekswerk juist wél gezien moet worden als ieder ander gekozen werk. Hierdoor is namelijk het arbeidsrecht van toepassing, waardoor het werk genormaliseerd kan worden en stigma, discriminatie en misstanden verminderen. <u>Literatuur over arbeidsrecht:</u> <i>E. van der Meulen (2012)</i> When sex work is work: organizing for labour rights and protection <i>K. Cruz (2019)</i> The Future of sex work: labour unfreedom & criminality of work <i>S. Gothoskar & K. Apoorva (2014)</i> "Who says we do not work?" <i>T. Sanders, S. Cunningham, L. Platt, P. Grenfell and P. Macioti (2017)</i> Reviewing the occupational risks of in comparison to other 'risky' professions
		Vier toetsingen tijdens registratie: - 21 jaar - Ongedwongen - Zelfredzaamheid - Bewust van de risico's van het werk	De leeftijdsverhoging naar 21 jaar zorgt voor extra kwetsbaarheid. Sekswerkers tussen 18 en 21 jaar komen hierdoor namelijk in het criminele circuit terecht. Jongvolwassenen moeten inderdaad de mogelijkheid hebben om 'uit te stappen', maar zij hebben ook het recht om te kiezen hoe en met wie ze seksueel actief zijn. Daarbij heeft iedereen vanaf zijn 18de recht op het maken van een eigen arbeidskeuze. Je kunt er niet vanuit gaan dat de toetsingen op ongedwongenheid en zelfredzaamheid in één registratiegesprek gecontroleerd kunnen worden. Dit levert dus een 'schijnveiligheid' op, aangezien ook slachtoffers van mensenhandel op deze manier geregistreerd kunnen worden. In de praktijk blijkt dat een verpleegkundige vaak meerdere gesprekken nodig heeft om het vertrouwen te winnen van een sekswerker. Hoe krijgt een gemeentebestuur dit in één gesprek voor elkaar? <u>Literatuur over de negatieve effecten van registratie:</u> <i>L. Patt, O. Grenfell, R. Meiksin, J. Elmes, S. Sherman, T. Sanders, P. Mwangi and A. Crago (2018)</i> Associations between sex work laws and sex workers' health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies <i>S. Ito, A. Lépine and C. Treibich (2018)</i> Effect of the registration policy for female sex workers in Senegal on physical and mental health <i>J. Pitcher & J. and M. Wijers (2014)</i> The impact of different regulatory models on the labour conditions, safety and welfare of indoor-based sex workers <i>K. N. Deering, A. Amin, J. Shoveller, A. Nesbitt, C. Garcia, Morena, P. Duff, E. Argento and K. Shannon (2014)</i> A systematic review

			of the correlates of violence against sex workers <i>E. Maticka-Tyndale (2000)</i> Licensing Sex Work: Public Policy and Women's Lives <i>T. Kelm (2017)</i> The Rights Approach: Which Regulatory Approach to Prostitution Should Canada Adopt in Order to Fully Protect Sex-Workers' Rights? (thesis) <i>K. Shannon, S. Strathdee, S. Goldenberg, P. Peninah Mwangi, M. Rusakova, S. Reza-Paul, J. Lau, K. Deering, M. Pickles & M. Boily (2014)</i> Global epidemiology of HIV among female sex workers: influence of structural determinants
		Gratis anonieme voorlichting in een aantal gemeenten	Dit bestaat al. Er bestaat een zorgkaart voor sekswerkers waar ze momenteel al gebruik van maken. Dit hoeft niet in een wet opgenomen te worden.
		Misstanden en gedwongen prostitutie worden bestreden	In het wetsvoorstel worden misstanden in de prostitutie en mensenhandel vaak samen genoemd. Dit zijn echter twee totaal verschillende onderdelen die beide een andere aanpak vereisen. Misstanden in de legale prostitutie worden juist alleen maar groter als er voor dit wetsvoorstel gekozen wordt. Een groter deel van de sekswerkers zal namelijk illegaal gaan werken en wordt daardoor kwetsbaarder. <u>Literatuur over samenvoeging sekswerk en mensenhandel:</u> <i>M. Verhoeve (2017)</i> Government Policies and Sex Work Realities: Human Trafficking in the Regulated Sex Industry <i>Open Society Institute (2008)</i> Sex Work and Trafficking: A Donor-Activist Dialogue on Rights and Funding <i>K. Butcher (2003)</i> Confusion between prostitution and sex trafficking <i>J. Smarajit, S. Reza & P and M. Richter (2014)</i> Trafficking, sex work, and HIV: efforts to resolve conflicts <i>S. Strathdee, A. Crago, J. Butler, L. Bekker & C. Beyrer (2014)</i> Dispelling myths about sex workers and HIV
1.3	Aanleiding	Vermindering vergunde seksinrichtingen	Dit komt niet alleen doordat er meer sekswerkers online zijn gaan werken, maar ook omdat er door gemeenten minder vergunningen toegekend worden.
		Geen schattingen mogelijk	Een registratiesysteem lost dit probleem niet op. Ook als er een registratiesysteem komt, kunnen er alleen schattingen komen van sekswerkers die zich willen registreren.
		Minder kwetsbaar maken van sekswerkers	Dit lukt niet met een registratiesysteem, maar alleen met laagdrempelige zorg, voldoende ondersteuning van de sekswerkercommunity en het decriminaliseren van sekswerkers.
		Vorige wetsvoorstel	De vorige WRP werd niet door de Eerste Kamer goedgekeurd, omdat het voorstel niet voldeed aan de noodzakelijke toetsing een uitzondering te maken op de privacy wetgeving voor het registreren van gevoelige gegevens. Hetzelfde argument kan tegen het nieuwe wetsvoorstel ingebracht worden.
Hoofdstuk 2: Maatschappelijke ontwikkelingen			
2.1	Inleiding		
2.2.1	Verandering aard en omvang	Dalende trend prostitutiebedrijven	De daling van het aantal prostitutiebedrijven komt niet alleen doordat meer sekswerkers online gaan werken, maar ook

			doordat gemeenten minder vergunningen toekennen.
2.2.2	Maatschappelijke positie sekswerkers	Nulmeting en feit dat sekswerkers voorkeur geven aan het werken in de vergunde sector	Waarschijnlijk werkt een groot gedeelte van de sekswerkers in het onderzoek bij een vergund bedrijf. Het is dus logisch dat velen van hen aangeven liever in de vergunde sector te werken. Dit betekent echter niet dat prostituees zelf een registratie willen doen of een vergunning willen aanvragen. Zelfstandig werkende prostituees zullen bij dezelfde vraag aangeven dat ze het liefst zelfstandig werken.
2.3	Misstanden in de prostitutie branche	Nog meer reguleren zodat er minder misstanden plaatsvinden	Er is nergens aangetoond dat meer reguleren minder misstanden in de prostitutiebranche oplevert. Sterker nog, wij denken dat prostituees die niet willen en/of kunnen voldoen aan de registratieplicht alleen maar kwetsbaarder worden.
2.3.1	Sekswerk en geweld		Het onderzoek gaf ook aan dat een groot deel van de sekswerkers derden niet vertellen dat ze dit werk doen, mede omdat ze stigma ervaren. De conclusie is eigenlijk dat alleen decriminalisatie en de-stigmatisering en het vergroten van sekswerkerparticipatie de oplossing is om geweld en misstanden in de seksindustrie tegen te gaan.
2.3.2	Slachtoffers mensenhandel	Slachtoffers mensenhandel	De aantallen zijn in 2019 nog verder afgenomen.
2.3.3	Gemeentelijke en regionale verschillen	Prostitutiebedrijven makkelijker om regulering te ontwijken	Niet voor alle vergunde bedrijven is het registreren van het bedrijf in een andere gemeente een methode om de regulering te ontwijken. Sommige gemeenten willen liever geen prostitutiebedrijven en geven dus geen vergunningen af. In het nieuwe wetsvoorstel wordt gesuggereerd dat de seksbedrijven bewust het systeem ontlopen, maar er zijn zeker ook voorbeelden waarbij de oorzaak juist bij de gemeente zelf ligt.
2.3.4	Weinig zicht op vergunde bedrijven		Illegale prostitutiebedrijven zijn binnen de wet niet toegestaan. Er zijn dus voldoende handvatten om dit te handhaven. Het niet-vergunde, maar wel legale gedeelte van de branche bestaat uit zzp-ers. Individuen dus, geen bedrijven. Het is belangrijk om dit onderscheid te maken. Het klopt dat er nu personen zonder vergunningen werken, maar deze vergunningen zijn binnen het huidige juridische stelsel ook niet verplicht. Ze staan immers gewoon als zzp-er ingeschreven. De gevolgtrekking dat ze illegaal werken is dus niet juist. Misstanden en mensenhandel zijn verschillende dingen, maar worden in dit hoofdstuk door elkaar gebruikt.
2.3.5	Voordeel trekken onvergunde prostitutie	Faciliteerders van onvergunde prostitutie	Faciliteerders van onvergunde prostitutie dragen niet bij aan de instandhouding van de illegale prostitutie. Onvergunde sekswerkers zijn namelijk zzp-ers die zelfstandig werken. Dit is geen illegale prostitutie. Faciliteerders kunnen zorgen voor veiligheid. Vaak zijn dit andere sekswerkers, waarmee wordt samengewerkt, chauffeurs die zorgen voor de veiligheid wanneer een sekswerker op pad gaat en pooiers. Zelfstandig werkende sekswerkers kiezen zelf met wie ze samenwerken. Hier worden dus diensten geleverd aan de sekswerker, waarvoor betaald wordt. <u>Relevante literatuur over het nut van goede faciliteerders:</u> <i>B. McBride, S. M. Goldenberg, S. Wu, A. Murphy (2019) Third Parties (Venue Owners, Managers, Security, etc.) and Access to</i>

			Occupational Health and Safety Among Sex Workers in a Canadian Setting: 2010–2016 <i>A. Horning (2017) Third Party Sex Work and Pimps in the Age of Anti-trafficking</i> <i>M. Verhoeven (2016) Sex Work Realities versus Government Policies: Meanings of Anti-Trafficking Initiatives for Sex Workers in the Netherlands</i>
		Ongeoorloofde bemoeienis	De term ongeoorloofde bemoeienis is onduidelijk en vaag. Waarom is bemoeienis ongeoorloofd? Dit is alleen het geval bij uitbuiting en/of mensenhandel. Wanneer een zelfstandig werkende sekswerker iemand inhuurt of betaalt voor diensten, dan is dit niet ongeoorloofd.
		Illegale prostitutie	Ook hier wordt de term illegale prostitutie verward met onvergunde prostitutie. Onvergunde prostitutie is gewoon legaal, mits het niet om uitbuiting en/of mensenhandel gaat.
Hoofdstuk 3: Vergunningsplicht prostituees, landelijk register en startgesprek gezondheidzorg			
3.1	Inleiding		Het registreren van persoonsgebonden gegevens is volgens de privacywetgeving niet toegestaan. En aangezien het om bijzondere persoonsgegevens gaat, zoals seksueel handelen, gelden er nog striktere regels. De verschillende belangenbehartigingsgroepen, spreken zich fel uit tegen de registratie. Sekswerkers moeten toestemming geven voor het registreren van deze gegevens. De staat acht het echter noodzakelijk om hierop een uitzondering toe te staan, omdat hiermee misstanden zouden worden tegengaan. Dit is echter niet bewezen. Er zijn zelfs onderzoeken die aantonen dat het verder criminaliseren van sekswerk meer misstanden oplevert. Er zijn veel efficiëntere manieren om misstanden aan te pakken: • samenwerking tussen gemeente, zorg, handhaving, sekswerker en klanten; • betere handhaving en voldoende financiering en capaciteit bij politie om de huidige bestaande wet te kunnen uitvoeren; • signaleren van gewelddadige klanten (Ugly Mugs). Er bestaat reeds wetgeving over mensenhandel. Het verder tegengaan van mensenhandel moet geregeld worden via die wet en niet middels een wet die bedoeld is om sekswerkers te beschermen.
3.2	Prostitutie vergunning	21 jaar	Wat gebeurt er met de personen tussen de 18 en 21 jaar als ze toch als sekswerker aan de slag gaan? Dan komen deze jongvolwassenen in het illegale circuit terecht, waar geen laagdrempelige zorg voorhanden is, terwijl die juist nodig is voor beginnende sekswerkers.
		Zelfredzaamheid en dwang	Hoe wordt dit beoordeeld in een kort gesprek? Dit is niet realistisch. Ook professionele hulpverleners ontdekken dit vaak niet meteen in hun gesprekken met sekswerkers; er zijn vaak meerdere afspraken voor nodig. Hoe wordt voorkomen dat sekswerkers hier niet juist gestigmatiseerd en/of betutteld worden?
		Burgemeester	Waarom beoordeelt de burgemeester dit en niet de gemeenteraad? Komt er zo niet te veel macht bij één persoon te liggen? De toekenning van een vergunning is op die manier afhankelijk van de visie van de zittende burgemeester. Dit effect zien we nu al in christelijke gemeenten waar minder

			vergunningen worden afgegeven voor prostitutiebedrijven.
		Vergunnings-nummer	Aangezien sekswerkers zich niet willen registreren, is het mogelijk dat er een handel in vergunningsnummers ontstaat. Hoe kunnen faciliteerders van bijvoorbeeld websites waarop geadverteerd wordt door sekswerkers, al deze vergunningsnummers checken? Dit zijn openbare sites; niet alle advertenties kunnen helemaal doorgespit worden.
		In het buitenland wonende sekswerker	Er wordt veel gereisd in de seksindustrie. Nederlandse prostituees werken in het buitenland, maar buitenlandse prostituees ook in Nederland. Hoe kunnen deze buitenlandse prostituees in Nederland werken, als ze bijvoorbeeld maar een dag of een paar dagen in Nederland zijn? Als ze bijvoorbeeld met een klant zijn meekomen.
3.2.1	Voorwaarden verkrijgen prostitutie-vergunning	Telefoon	De meeste sekswerkers hebben meerdere telefoons.
		Geen vergunning	Wat gebeurt er met sekswerkers die geen vergunning krijgen, maar wel het werk (willen) blijven doen?
		Taalvaardigheid	Moet iemand Nederlands spreken om een vergunning te krijgen? Er zijn veel sekswerkers voor wie dit niet nodig is, omdat hun clientèle ook geen Nederlands spreekt. Welk niveau moet de taalvaardigheid zijn? Wat wordt hier mee gecheckt? Het zou van belang zijn om te kunnen communiceren met de exploitant. Maar als je als zelfstandig sekswerker werkt, dan heb je geen exploitant.
3.2.2	Proces verkrijgen prostitutie-vergunningen	Zelfredzaamheid	Schrijvende gevallen zullen niet zomaar herkend worden. Zie de feedback hierboven. Er zal een soort schijnveiligheid ontstaan dat alle sekswerkers met registratie geen gevaar lopen.
		Twee ambtenaren	Wie gaat deze twee extra ambtenaren betalen? Waar worden zij getraind? En zijn dit personen uit de handhaving of juist van de zorgkant?
		Zorggesprek	Momenteel is er landelijk dekkend zorgaanbod voor sekswerkers, bestaande uit medische zorg (zoals de soa-consulten) bij de GGD, maatschappelijk werk en uitstap-hulpverleners. Bij welke hulpverlenersinstantie komt het zorggesprek te liggen?
3.2.3	Prostitutie-vergunning	Adverteren met vergunningsnummer	Wij denken dat door deze eis de toegankelijkheid van betrouwbare websites verlaagd wordt. Op betrouwbare websites hebben GGD en Soa Aids Nederland toegang tot sekswerkers en klanten voor medisch advies. We verwachten ook meer 'pop-up'-advertentiesites, zoals we die kennen uit landen waar prostitutie illegaal is (zoals Rusland en Kirgizië). Dit zijn tijdelijke sites, die steeds van design en locatie veranderen. Daarnaast zijn we bang voor een grote toename van het gebruik van het dark web voor het aanbieden van seksuele diensten. Nu wordt het dark web voornamelijk voor illegale praktijken gebruikt. Straks zullen ook legale, vrijwillige sekswerkers, die zich niet willen registreren (en dus geen vergunningsnummer hebben) naar het darkweb verdwijnen. Bovendien ligt handel in prostitutievergunningsnummers op de loer. Tot slot vragen we ons af: kun je van een website-eigenaar verlangen alle nummers te checken? Ter vergelijking: de eigenaren van marktplaats zijn toch ook niet verantwoordelijk voor het controleren van alle diensten en producten die daar

			worden aangeboden?
		Telefoon	Het ligt qua privacy heel gevoelig om het telefoonnummer van sekswerkers op het vergunningspapier te zetten. Waarom is dit nodig? Houd er rekening mee dat sekswerkers meerdere telefoonnummers hebben en met meerdere nummers adverteren.
3.3	Landelijk register		Het wordt niet duidelijk wat de waarde is van een landelijk register. Ook is niet duidelijk wat met 'handhaving' wordt bedoeld en met 'administratief beheerd'. Wat gaan de toezichthouders doen? Gaan ze op bezoek bij de sekswerkers die staan ingeschreven? Er staat dat de toezichthouders sekswerkers tegenkomen? Waar dan? Alleen in de vergunde prostitutiebedrijven kan men sekswerkers opzoeken, sekswerkers die online werken zullen ook nu moeilijk te bereiken zijn.
3.3.1	Inhoud van het landelijk prostitutie-vergunningen systeem	Telefoon	Zie commentaar hierboven. Een sekswerker werkt vaak met meerdere telefoons. Het zakelijke nummer zal niet altijd het nummer zijn waarmee hij of zij een vergunning aanvraagt.
		Werken zonder vergunning	Een burgerservicenummer kan niet zomaar worden opgenomen in een toegankelijk bestand. Overtredingen van andere burgers worden ook niet zomaar in een bestand opgenomen waar gemeenteambtenaren toegang tot hebben. 'De wijze waarop iets afgehandeld is' is een te vage omschrijving om aan te duiden wat er met iemand gebeurt die als sekswerker werkt zonder vergunning.
3.3.2	Toegankelijkheid	Toezichthouders	Wie zijn deze toezichthouders? Het is niet duidelijk vanuit waar en hoe zij toezicht houden.
		Exploitanten/faciliteerders/kanten	Faciliteerders kunnen de hit/no hit controle niet uitvoeren, aangezien ze niet over het burgerservicenummer van de sekswerker beschikken. Alleen als een prostituee in dienst treedt bij een prostitutiebedrijf, komt er een contract gebaseerd op burgerservicenummer. Voor alle zelfstandig werkende sekswerkers betekent dit dat alsnog niemand de controle kan uitvoeren. Hetzelfde geldt voor klanten en faciliteerders. Wat heeft het voor zin een nummer te controleren in een systeem als de sekswerker ieder gewenst nummer kan gebruiken. Dit controleert dus niks, maar is slechts een administratieve onnodige handeling. Zoals eerder aangegeven, dit zal een handel in vergunningsnummers als gevolg hebben. <u>Literatuur over client/third party criminalization:</u> <i>Vanwesenbeeck (2017) Sex Work Criminalization Is Barking Up the Wrong Tree</i> <i>M. Abrol (2014) The Criminalization of Prostitution: Putting Women's Lives at Risk</i> <i>P. Grenfell & P. Gerorgina (2016) Decriminalising seks work in the UK</i> <i>J. Levy (2011) Impacts of the Swedish Criminalisation of the Purchase of Sex on Sex Workers</i> <i>Fuckforbundet (2019) Twenty years of failing sex workers: A</i>

			community report on the impact of the 1999 Swedish Sex Purchase Act <i>GAATW (2011)</i> Moving beyond 'supply and demand' cliché phrases; assessing the uses and limitations of demand-based approaches in anti-trafficking
3.4	Inbreuk op privacy prostituees	Zwaarwegend belang	Zwaarwegend belang geldt alleen als er geen andere mogelijkheden zijn om misstanden te voorkomen. Zoals reeds aangegeven, zijn er andere manieren om misstanden te voorkomen. Om deze reden was het vorige wetsvoorstel afgewezen (WRP) en in principe is er niks veranderd aan de situatie en de wet.
		Duidelijkheid tussen legaal (vergund) en illegaal (onvergund)	Door het nieuwe wetsvoorstel zal een groot deel van nu legaal werkende zzp-ers die zich niet zal registreren in het illegale circuit verdwijnen. Dit betekent dat het vergunde gedeelte kleiner wordt en het illegale gedeelte groter. Terwijl je juist het legale segment wil vergroten, omdat hier zorg en ondersteuning kan worden geboden. Nu zal een nog groter deel van de sekswerkers moeilijk bereikbaar worden.
		Alternatieven	Het nieuwe voorstel suggereert dat er maar twee opties zijn: of de WRS of niets doen. Er zijn echter alternatieven die niet onderzocht zijn. Er is namelijk alleen gezocht naar alternatieven voor het registreren, maar niet naar die voor het verminderen van misstanden, zoals: 1) decriminaliseren zoals de VN, sekswerkers belangenbehartigingsorganisaties en zorginstellingen adviseren; 2) laagdrempelige zorg; 3) intensievere ketensamenwerking, waarbij er samen wordt gewerkt met sekswerkers en klanten (die hebben namelijk het meeste zicht op misstanden); 4) meer vergunde prostitutiebedrijven, zodat er voldoende plekken zijn om bij een bedrijf te werken als je niet als zzp-er wilt werken; 5) samenwerking tussen sekswerkers toestaan; 6) empowerment van sekswerkers; 7) voldoende financiering en capaciteit bij politie voor huidige handhaving.
		Gesprekken met organisaties	Er zijn niet alleen gesprekken geweest met sekswerkers, maar ook met andere instanties. In deze gesprekken is aangegeven dat het registreren van sekswerkers geen oplossing is voor het tegengaan van misstanden.
3.5	Landelijke register in relatie tot privacy	Onvoldoende vertrouwen	Aidsfonds – Soa Aids Nederland geeft aan dat er onvoldoende vertrouwen is in het systeem, maar ook dat door dit wetsvoorstel sekswerkers zich gediscrimineerd voelen. Wij voorzien dat nu legaal zelfstandig werkende sekswerkers zich niet zullen registreren.
3.6	Startgesprek		Er is al laagdrempelige zorg voor sekswerkers in de meeste gemeenten. De GGD richt zich echter op soa-zorg, omdat dit financieel geregeld is binnen de ASG. Additioneel werk zal begroot moeten worden.
3.7	Overige sekswerkers		Waarom zou je naar de zorgpost/GGD (soa-zorg) gaan als je geen seksuele handelingen hebt verricht?
Hoofdstuk 5: Vergunningsplicht seksbedrijven en landelijk register			
4.1	Inleiding		Een uniform geregeld systeem voor sekswerkers is een goede ontwikkeling
4.2	Vergunningsplicht	Burgemeester	Zie eerdere opmerking onder 3.1

	Prostitutie-bedrijven	Eisen en toezichthouders	Worden de vergunde bedrijven en de individuele vergunningen door dezelfde toezichthouders gecontroleerd? En wordt dit op dezelfde manier aangepakt?
		Nul-optie	De nul-optie blijft bestaan, terwijl dit door sekswerkers juist als lastig wordt ervaren. Sommige gemeenten willen namelijk geen bedrijfsvergunningen geven, terwijl er wel degelijk sekswerkers actief zijn.
4.5	Gevolgen voor buitenlandse seksbedrijven		
4.6	Landelijk register vergunningen seksbedrijven	Burgemeester	Zie opmerking bij 3.1. Dit moet toch niet bij een burgemeester liggen, maar bij iemand die het inhoudelijke werk doet. Anders werken er er nog steeds twee personen in het systeem, want je kan niet van een burgemeester verlangen dat hij informatie in database opzoekt.
Hoofdstuk 5 Grondwettelijke en internationale aspecten			
5.1	Artikel 19 Grondwet	Vrijheid van arbeidskeuze	Wat gebeurt er met de sekswerkers die geen vergunning aanvragen, maar wel degelijk het beroep zelfstandig willen en kunnen uitvoeren.
5.2	Europees-rechtelijke aspecten	Proportioneel	Uit het eerdere wetsvoorstel (WRP) werd het gedeelte 'registratie', wat een uitzondering op de AVG-wet is, niet goedgekeurd. Het werd als buitenproportioneel gezien als oplossing voor het probleem. Het doel van de wet woog destijds niet op tegen de belemmeringen die prostituees zullen ondervinden van de registratie.
Hfst 6 Toezicht, handhaving, sancties en sanctietoepassingen			
6.1	Inleiding		
6.2.1	Elementen waar toezicht op gehouden wordt	Verplicht gebruik geregistreerd telefoonnummer bij advertentie	Zoals eerder aangegeven adverteert een sekswerker met verschillende nummers om zijn of haar persoonlijke nummer geheim te houden. Het is niet haalbaar om dit verplicht te stellen. Het brengt juist de veiligheid van de prostituee in gevaar.
6.2.2	Uitvoer	Startpunt van de controle	De toezichthouder gaat alleen fysiek langs bij bedrijven. Hoe komt een toezichthouder dan in contact met een zelfstandig sekswerker? Er staat alleen een telefoonnummer in de database. Juridisch gezien is het waarschijnlijk niet haalbaar dat de toezichthouder de prostituee gewoon belt.
6.2.3	Analyseren online advertenties	webcrawler	Wat gebeurt er met een sekswerker die online adverteert zonder vergunningsnummer, het foutieve vergunningsnummer of met een ander telefoonnummer? Als er webcrawlers ingezet worden om specifiek op de vergunningen van prostituees te controleren, zullen de huidige advertentiesites waarschijnlijk snel leeg lopen. Zoals reeds aangegeven: advertenties komen dan te staan op obscuurdere websites en locaties.
6.2.4	Controle in woning	Geen toetreden zonder toezegging	De controleambtenaar mag überhaupt niet op de hoogte zijn van het woonadres. Bovendien is hier sprake van een scheve machtsverhouding. De toezichthouder heeft immers de macht om de vergunning in te trekken. Hierdoor zullen sekswerkers zich gedwongen voelen om verzoeken van de toezichthouder in te willigen. Een toezichthouder mag om die reden geen adresgegevens van sekswerkers hebben. Dit is dus in tegenspraak met wat er elders in wet wordt genoemd.
6.2.5	Gebruik landelijk register		Het is belangrijk dat de toezichthouder geen toegang heeft tot de overige gegevens van sekswerkers. Uit het wetsvoorstel wordt niet duidelijk of de toezichthouder bij de politie werkt (en toegang heeft tot het systeem) of bij de gemeente. Wat zijn signalen van 'onvoldoende zelfredzaamheid'? En hoe vangt de toezichthouder deze signalen op als hij geen contact

			heeft met de sekswerker?
6.3.1	Verbeterd zicht op seksbedrijven voor toezichthouders		
6.3.2	Gebruik landelijk register van vergunningen voor seksbedrijven		
6.3.3	Prostitutie in een woning	Woningen van derden	Hoe weet de toezichthouder dat de seksuele uitwisseling plaatsvindt in een woning? Deze gegevens worden nergens verstrekt. Dit is een tegenstrijdigheid, die meerdere malen in het wetsvoorstel terugkomt. De toezichthouder heeft nergens toegang toe, maar er zijn wel degelijk aannames, waarvoor de toezichthouders in werkelijkheid meer gegevens nodig zou moeten hebben. Wat is het verschil tussen een sekswerker die vanuit de woning van een derde werkt of vanuit een hotel, ervan uitgaande dat de eigenaar van de woning hiervan niet op de hoogte is? Zoals het nu in de wet omschreven staat valt prostitutie in woningen van derden (dus niet van de klant) onder de definitie seksinrichting. In het huidige tijdperk wordt het verschil tussen een hotel aan de ene kant en de een particuliere woning aan de andere kant, echter steeds kleiner. Vooral in grote steden waarbij mede door het woningtekort, particuliere woningen worden aangeboden als tijdelijk (vakantie) verblijf.
6.4	Handhaving strafbaarstelling klanten en faciliteerders	Faciliteerders die niet weten dat het om prostitutie gaat	Niet alle faciliteerders weten dat het om prostitutie gaat. Denk aan chauffeurs of kamerverhuurders. Je kunt dan ook niet van hen verwachten dat ze vergunningsnummers checken. Daarnaast zijn er de websites met een soort marktplaatsfunctie. Ook van de beheerders van deze sites kun je redelijkerwijs niet verwachten ze alle berichten lezen en controleren.
6.5	Uitvoering toezicht en handhaving	GGD	Naleving van de vergunningsplicht kan niet bij de GGD belegd worden, aangezien hier neutrale, laagdrempelige zorg geboden moet worden. Toezicht en aanbieden van zorg kan niet onder één instantie vallen.
		Politie	De politie heeft ook als taak burgers te beschermen. Prostituees zullen bij problemen niet bij de politie aankloppen als dit ook de toezichthouders zijn die controleren of zij zich wel aan de punten van de vergunningsvoorwaarden houden. Toezichthouden kan dus niet de taak van de politie zijn, want dan ontstaat er verwarring over hun rol.
6.5.2		Inzetten van instanties voor additionele doeleinden	Zie 6.5; belastingdienst, arbeidsinspectie, GGD en politie vervullen reeds een rol binnen de seksbranche. Het is onverstandig als zij een grote rol gaan spelen bij handhaving. Stigma en geweld richting prostituees komt veelal voort uit een structurele vorm van stigma, waarbij gemeentelijke instanties een rol spelen. Als deze instanties ook toezichthouder worden en bijdragen aan handhaving, wordt hun rol richting prostituees diffuus en ontstaat er juist meer ruimte voor stigma, geweld en misstanden.
6.6	Overtreding door exploitanten, klanten en	Gevolgen niet duidelijk	Er is geen analyse gemaakt van wat de gevolgen zijn voor vrijwillige prostituees die ervoor kiezen geen vergunning aan te vragen.

	prostituees		
Hoofdstuk 7 Strafbbaar stellen van het uit winstbejag behulpzaam zijn bij illegale prostitutie			
7		Faciliteerders	Zie opmerking bij 6.4: niet alle faciliteerders weten dat het om prostitutie gaat.
Hoofdstuk 8: Flankerend beleid			
8.2	Verbetering maatschappelijke positie van sekswerkers	Positieveverbetering	Dit is inderdaad een belangrijk aspect bij het tegengaan van misstanden in de prostitutie. Echter, als we dit echt als een serieus punt zien, dan kan deze wet niet aangenomen worden. Sekswerkers zullen namelijk niet blij zijn met het wetsvoorstel. Het ondermijnt juist de mogelijkheden van prostituees.
		Destigmatisering	Destigmatisering wordt door deze nieuwe wet nog ingewikkelder, aangezien prostituees beoordeeld zullen worden op zelfredzaamheid. Één van de meest voorkomende vormen van stigma, is dat prostituees als slachtoffer worden gezien. In het intakegesprek zullen ze nu juist op dit gevoelige punt beoordeeld worden.
		Ugly Mugs	Ugly Mugs kan niet vragen naar vergunningsnummers, omdat de zorg die geboden wordt dan niet meer laagdrempelig is.
Hoofdstuk 9 Bestuurlijke, administratieve en financiële lasten			
9.2	Lasten voor prostituees		Hier worden alleen de financiële lasten benoemd, maar niet de emotionele lasten. En juist deze zullen het zwaarst zijn.
9.3	Lasten voor exploitanten		Voor hen verandert er inderdaad niet zoveel.
9.5	Lasten voor gemeenten		Het registreren en toezichthouden zijn additionele taken. Hoe worden deze bekostigd?
9.6	Lasten voor politie		Het is een goede zaak dat de politie zich niet meer zal bezighouden met bestuurlijke controles. Dit komt dus waarschijnlijk additioneel bij de gemeenten te liggen.